

Received/ Makale Geliş 27.06.2023
Published / Yayınlanma 31.08.2023
Volume/ Cilt (Issue/ Sayı) 7 (33)
ss / pp 939-946

10.5281/zenodo.8308840
Araştırma Makalesi
ISSN: 2687-5640
editor@pejoss.com

Öğr. Gör. Ayşe YILDIRIM

<https://orcid.org/0000-0002-7722-6193>

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Emin Gülmez Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, Burdur / TÜRKİYE

Çiçekpınar (Şarkikaraağaç-Isparta) Düğün Ritüeli Çiçekpınar (Şarkikaraağaç-Isparta) Wedding Ritual

ÖZET

Bu çalışma, geleneksel bir Anadolu düğününün ayrıntılı bir betimlemesini sunarak, evlenme merasimlerinin köklü kültürel değerlerle nasıl harmanlandığını incelemektedir. Yöredeki evlenme adetleri, nişan töreninden gelin çıkarma seremonisine kadar farklı aşamalarda gerçekleşen ritüelleri içermektedir. Kına gecesi, gelin alma, gelin çıkarma ve diğer geleneksel uygulamalar, toplumun bir araya gelip dayanışmasını simgelerken, aynı zamanda evlilik birliğinin kutsal niteliğini vurgular. Bu gelenekler, bölgenin kültürel zenginliğini yansıtarak gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel Düğün, Evlenme Adetleri, Kültürel Değerler.

ABSTRACT

This study provides a detailed depiction of a traditional Anatolian wedding, aiming to explore how marriage ceremonies intertwine with deep-rooted cultural values. The marriage customs in the region encompass various rituals spanning from the engagement ceremony to the bride's unveiling. The rituals, such as the henna night, bride's retrieval, bride's unveiling, and other traditional practices, symbolize community cohesion and underscore the sacredness of marital unity. These customs not only reflect the cultural richness of the region but also facilitate the transmission of heritage to future generations.

Keywords: Traditional Wedding, Bride Retrieval Ceremony, Cultural Values.

1. GİRİŞ

Kültürümüzde düğün, eski Türkçe "tüğ-" fiilinden "+In" sonekiyle türetilmiş ve bir çiftin ebedi beraber yaşama kararını, tanıdıkları ve dostları ile birlikte kutladıkları bir eğlence olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2020). Yakıcı'ya (1990) göre "Düğün" kelimesi "düğmek" mastarından gelmektedir. "Düğmek," anlam olarak bağlamak, düğümlemek manasına gelmektedir. Çağatayca ve Uygurcada da düğüm anlamında kullanılmaktadır. Anadolu lehçelerinde, günümüzde sıkça rastlanılan "m/n" değişmesinin "düğüm" kelimesinin "düğün" olarak kullanılması ve yaygınlaşmasında etkili olduğu görüşü savunulmaktadır. Yine Divan-ı Lügat-it Türk'te "tuğun" kelimesi bağlama anlamına gelen "akd"e karşılık gösterilmektedir. Divan-ı Lügat-it Türk'ten daha önce yazıldığı sanılan bir Kur'an tercümesinde "Felak suresi"ndeki akd" kelimesi "tüğünler" şeklinde Türkçeye çevrilmiştir. Bir nesneyi el ile bağlamaya "akd" denildiği gibi dil ile bir işi bağlamaya da "akd" denilir. Örneğin, düğünle ilgili olan bir "akd-i nikah" deyimidir ki yüzyıllarca Türkler tarafından sıklıkla kullanılmış ve günümüzde de karşımıza çıkmaktadır (Yakıcı, 1990).

Eker (2000), maddi ve manevi her türlü problemin çözümlenebilmesinde; millî felsefenin müspet yönde gelişmesinde; sosyal bir varlık olan insanın, dolayısıyla toplumun ayakta tutan değer yargılarının gelecek nesillere aktarılmasında, manevi anlamda bütünlüğü sağlayan düğünlerin tartışılmaz bir öneme sahip olduğunu belirtmektedir. Dini, milli, sosyal ve kültürel değerlerle mahremiyete dayalı sorumluluk duygusuna, sosyal hayatın özelliklerine göre biçim ve içerik kazanarak gelişen aile yapısı evlenme ile kurulur. İnsanın yaratılışında var olan karşı cinsle fizyolojik ve psikolojik bütünlük sağlama isteği, çocuk sahibi olma isteği, sosyal, kültürel ve ekonomik bir birteliktelik olan evlilik kurumunun doğmasına sebep olmuştur. Bireyler arasındaki sosyal bağları güçlendirerek ortaklığı pekiştiren; kişilerin birbirlerine ve topluma karşı sorumluluklarını gösteren; insanları sahip oldukları mirasın bilincine vardırarak, gelenekleri, görenekleri, inançları ve değer yargılarını canlandıran; eğlendiren; mutluluk veren özellikleriyle 'düğün', Türk kültürünün en önemli ve temel unsurlarından biri şeklinde ifade edilmektedir. Bu bağlamda ülkemizin çeşitli yörelerinde

düğün ve düğün geleneklerine dair birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalar arasında, benzer içerik ve yakınlığa sahip olanları şunlardır:

Kartal (2017), çalışmasında Konya ili Bozkır ilçesinde düğün geleneğinin değerlendirilmesini yapmış ve belirlenen örneklem alanında gerçekleşen düğünlerde toplumun mitolojik inançlarının kökeninin farkında olmasa da geleneklerin, kültürel mirasın aktarımı sayesinde varlığını koruduğu sonucuna varmıştır.

Eker (2000), Karakeçili Türk düğününü genel Türk düğün geleneği içerisinde değerlendirdiği çalışmasında, zaman ve mekâna göre insanların hayat şartları, yaşam biçimleri, istekleri ve düşünceleri değişse de insanoğlunun "gelenek" olarak adlandırılan ortak kabul, düşünce ve anlayış sistemlerine dayalı ritüellere her zaman ihtiyaç duyacağını belirterek Karakeçili Türk düğünlerini göstergebilim kriterleriyle analiz ederek ilginç tespitlerde bulunmuştur. "Millet olma şuurunun asli unsuru olan kültürel değerlerle manevi bütünlüğü sağlama amacı taşıyan iletişim, geleneksel yöntemleri yaşatırken, manevi değerleriyle bir bütün olan insanoğlu var olduğu sürece çağdaş iletişim yöntemleri de geleneğin izlerini sürdürecektir" ifadesini kullanmıştır.

Kamiloğlu (2010), Nevşehir ili Göynük Kasabası'nın düğün geleneğini ve düğünde kullanılan kadın kıyafetlerini fotoğraflarla anlatmıştır.

Çetin (2008), çalışmasında Türk Halkı'nın düğün gelenek ve göreneklerini inceleyerek kutsal evlilik ritüeli ile olan benzerliklere dikkat çekmiş ve Türk halkının hala yaşatmakta olduğu bazı geleneklerin kökenine ışık tutmayı amaçlamıştır.

Evlenme, kadın ve erkeğin aile kurmak için yasal olarak birleşmelerini ifade eder. Kızın ve erkeğin sosyalleşme sürecinin önemli bir aşamasıdır. Aileler arasında dayanışmayı, toplumsal ve ekonomik ilişkileri ifade eder ve düzenler. Evlenme törenleri, bağlı bulunduğu kültür tipinin öngördüğü belirli kurallara ve kalıplara uygun olarak gerçekleştirilir. Evlenme, tören, âdet, gelenek, görenek ve inanç açısından zengin bir tablo çizer (Artun, 1998:9). Eskiden olduğu gibi günümüzde de toplumumuzda düğün, evliliğe giden yolun son aşamasıdır ve nişan, nikâh, kına gecesi gibi etkinlikleri içerir. Günümüzde şehir düğünlerinde geleneksel düğün adetleri ve törenlerinin neredeyse ortadan kalkmış olmasına rağmen bazı yerleşim birimlerimizde ve köylerde Anadolu'nun binlerce yıllık değişen ve gelişen geleneksel düğün adetleri tüm canlılığıyla devam ettirilmektedir. Isparta çevresinde, geleneksel düğün adetlerinin yaşandığı ve sürdürüldüğü yerlerden biri Şarkikaraağaç'tır. Ali Yakıcı'nın (1992) Konya düğünlerini sınıflandırdığı gibi, araştırmanın yapıldığı ilçe olan Çiçekpınar (eski adıyla Donarşa Nahiyesi), Isparta Şarkikaraağaç ilçesine bağlıdır. Verimli bir ova üzerine kurulmuş olan nahiyeye, gelenek, örf ve adetlerin en canlı şekilde yaşatıldığı yörelerden biridir (Isparta Valiliği, 2020).

2. MATERYEL ve YÖNTEM

Bu çalışma, Çiçekpınar Nahiyesi ve yakın çevresinin düğün ritüellerinin incelendiği bir araştırmayı kapsamaktadır. Çalışma, yöreye 2015 yılından beri çeşitli aralıklarla yapılan incelemelerin sonuçlarını içermektedir. Yapılan incelemelerde, geleneksel bir düğün töreninin nasıl gerçekleştiği, geçmişten gelen ve hala sürdürülmekte olan adet ve geleneklerin nasıl uygulandığı belirlenmiştir. Yörenin köklü ve geleneksel yapılarını sürdüren ailelerden Açar ve Özdemir aileleri ile yapılan görüşmeler ve çeşitli zamanlarda gerçekleştirilen geleneksel düğünlerin izlenmesi yoluyla bu bilgiler elde edilmiştir.

3. BULGULAR

Bu araştırmada, Çiçekpınar Nahiyesi'nde düğün ritüelleri incelenmiş ve edinilen bilgiler kayıt altına alınmıştır. Çalışma, 2015 yılından beri çeşitli aralıklarla gerçekleştirilen incelemelerin sonuçlarını içermektedir. Evlenmeyi düşünen bireylerin ebeveynlerine taleplerini iletmeleri ile başlayan ve düğün sonrası olarak devam eden etkinliklerin tümü, düğün ritüeli olarak bir bütün halinde incelenmiştir. Yöre düğünleri başlangıçtan bitişe kadar, 10 basamak ve bu basamakların alt etkinlikleriyle gerçekleştirilmektedir.

3.1. Evlenme Niyeti

Ülkemiz genelinde olduğu gibi, yörede de ataerkil ve erkek baskın bir yaşam tarzı mevcuttur. Aynı şekilde, evin reisi olan baba, çocukların evlenmesi gibi hayati kararlarda baskın bir rol oynamaktadır. Bu nedenle, evlenme yaşına gelmiş genç erkekler genellikle dolaylı yollardan ebeveynlerine niyetlerini iletmektedir. Ancak son yıllarda, sosyal yaşamın gelişmesiyle birlikte evlenme konusunda aile bireyleri arasında ortak bir karar alma durumu daha yaygın hale gelmiştir. Dolaylı ifadeler

arasında en yaygın kullanılan materyal, özellikle babanın ayakkabılarıdır. Nahiyyede diğer bölgelerimizde olduğu gibi ayakkabılar genellikle evin dışına, kapının önüne çıkarılmaktadır. Bu dolaylı ifade biçimi şunlardır:

- *Ebeveynlerin Ayakkabılarına Su Doldurma*: Evlenmeyi ebeveynlerine dolaylı bir şekilde ifade etmeye çalışan genç erkek, ailenin bir araya geldiği bir gece zamanında özellikle babanın veya ebeveynlerinin kapı önünde bulunan ayakkabılarına su doldurarak sabahı bekler. Sabah, ayakkabıların suyla dolu olduğunu gören ebeveynler, oğullarının niyetini öğrenmiş olurlar.

- *Ayakkabıları Çevileme*: Su doldurmaya benzer şekilde, evlenmeyi düşünen genç, ebeveynlerinin günlük olarak kullandığı ayakkabıları evin giriş kapısına veya kapının etrafındaki duvara çevileyerek sabitler.

- *Ayakkabıları Ters Çevirme*: Genç erkek, ayakkabıların yönünü veya duruşunu ters çevirerek niyetini ifade eder.

Ülkemiz genelinde olduğu gibi, yörede de son yıllarda sosyal yaşamın ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte kız ve erkeklerin evlenme konusundaki taleplerini daha özgürce ifade edebildiği görülmüştür. Önceki dönemlerde evlenme yaşının 20 yaşın altında olduğu görülürken, günümüzde özellikle erkeklerde bu yaşın üzerinde bir evlilik yaşı daha yaygın hale gelmiştir. Bu konuda en belirleyici etkenler, erkek çocukların askerlik görevlerini tamamlamaları, devam ediyorlarsa eğitimlerini tamamlamaları ve uzun süreli, kalıcı bir gelir sağlayan bir işe başlamalarıdır.

Evlenme niyeti aile tarafından kabul edilen ya da evlenme sürecinin aile tarafından kabul edildiği erkek çocuğun ailesi tarafından düğün yapma ya da kız isteme sürecini başlatır. Evlenmeyi planlayan gençler, uzun süre tanışıp görüşseler bile bu süreçleri yaşamaktadır.

3.2. Kız İsteme

Çiçekpınar Nahiyesi'nde evlenme ritüeli özellikle gelenekçi ailelerde görücü usulüyle gerçekleştirilmektedir. Evliliğe ilk adım, gelinlik kızın damat adayı ve ailesi tarafından bir şekilde görülüp beğenilmesiyle başlamaktadır. Köyün ileri gelenleri olarak tanımlanan, çevrede sevilen ve takdir edilen ileri yaştaki erkekler ve aile büyükleri ile kızın evine gidilerek; anne ve babasından geleneksel tören ile kız istenilir. Kız evi "evet" diyerek, bu evliliği onayladığı zaman, damat adayının yakın akrabaları ile kız evinde yapılan yemek davetinde el öpme töreni gerçekleştirilerek düğün etkinliğinin sonraki adımları, özellikle nişan tarihi belirlenir.

3.3. Nişan

Erkek tarafının nişan urbası denilen alışverişi yapmasıyla başlayan nişan töreninde köyün ileri gelenlerinin katılımlarıyla nişan yapılır ve yüzük takılır. Kadınlar arasında yapılan eğlence sırasında evlenecek olan çifte destek olmak amacıyla akrabalar ve konuklar tarafından para ya da kullanım eşyası olabilecek hediyeler verilir. Düğün adetleri kadar düğün boyunca giyilen giysilerde giyildiği güne göre farklılık gösterir. Gelin adayı nişan günü mor zemin üzerinde beyaz yollu çitari isimli kumaştan dikilmiş üçetek adı verilen entari giyer (Şekil 1).

Şekil 1. Nişan, (Yazar arşivi)

Bu üç eteğin ön etekleri yanlarda ve arkada toplanır. Altına kadife, pazen ya da satenden dikilmiş şalvar giyilir. Kullanılan kumaşa göre isimlendirilen bu entarinin içine işlemeli göynek giyilir. Üstüne de içlik adı verilen önü açık kısa gömlek giyilir. İçliğin üzerine ise siyah kadifeden yapıp kırmızı keten ya da pamuklu kumaştan astarlanmış mintan, salta veya cepken denilen yörede "kazeki" adı verilen ceket giyilir. Giyilen mor entarinin kol ağızları cepkenin üzerine dışa doğru çıkarılırsa, bu giyen kızın nişanlı olduğunu gösterir. Yine nişanlı kızın başına da ayrıca çeşitli renklerden oluşmuş yemeni örtülür. Bütün bu giysilerin üzerine de enine çizgili mor renkli önlük ve "önecek" denilen kuşak sarılır. Giysilerin düzgün durması ve açılmaması için bu kuşak kullanılır. Bunun bel kısmı uçkurla bağlanır ve gelin adayı nişan günü mutlaka bu giysiyi giyer.

Nişan töreninin ardından düğün zamanına kadar olan süreçte damat tarafı, kız evine ziyaretler yaparak gelin adayına el öpme parası verirler.

3.4. Urba Görme

Yeni kurulacak yuvanın eşyaları ve diğer ihtiyaçlarını karşılamak üzere "urba" denilen büyük çaplı bir alışveriş yapılır. Bu alışveriş için oğlan tarafından belirli sayıda kişi gelin kızın evine giderek gelinlik kızının annesi ve varsa yengesi de alınıp köye yakın bir kasabaya ya da şehir merkezine gidilir ve düğün alışverişi yapılır. Dönüşte kız evinde hazırlanan pilav, kapama et ve çorbadan oluşan yemek yenilir. Köyün ileri gelenlerinden yetkin bir kişinin yaptığı dua ile bu tören sona erdirilir.

3.5. Düğüne Davet Okulama Kınaya Buyurun Etme

Belirlenen düğün tarihinden 15 gün önce bir takım ön hazırlık denilen ritüeller veya adetler yerine getirilir. Bunlardan birisi kınaya çağırma adetidir. Kız evinden birkaç kişi kırmızı şalvar giyerek köyde kapı kapı dolaşır "Yarın kınamız var! Yarın kınamız var!" diyerek köy halkını davet ederler. Kırmızı şalvarların giyilmesi, okulamayı yapanların kız evinden geldiğini göstermektedir.

Ertesi gün öğle ezanından önce davetliler gelin evine gelir. Oğlan evinin bir tef içine koyup getirdiği kına gelin kızın sadece başına yakılır ve saçlarının arasına davetliler tarafından bozuk paralar sokulur. Bu kınadan az bir miktar alınıp ortalıkta dolaşan bir erkek çocuğun başına da sürülür. Bu süre içinde oğlan tarafından gelen misafirler genellikle et, çorba ve pilavdan oluşan yemekler ikram edilir. Yemek sonrası davetliler düğün hediyelerini ya gelin kıza takarak ya da kız anasına vererek bir takı törenini gerçekleştirirler. Böylece düğün öncesi takı merasimi ve kınanın gündüz bölümü sona erer.

Küçük erkek çocuğunun başına kına sürülmesiyle, evlenen çiftin erkek çocukları olsun dileği yerine getirilmiş olur. Gelin kızın saçlarındaki bozuk paralar da bereketli olsun, yokluk çekmesin, aç açık kalmasın dileklerini ifade eder.

Aynı günün akşamı gelin kızın arkadaşları eğlenceyi devam ettirirler. Türküler ve maniler söyleyerek gelin kızın başını ve saçlarını yıkamasına yardım ederler. Gelin kız saçlarından çıkan paraları arkadaşlarına dağıtarak gelinliklerine de bulaştırır. Daha sonra kırıntı adı verilen çerezler yenilirken çalılıp oynayarak eğlence geç saatlere kadar sürer. Kaynak kişilere göre, bu ön kına töreni düğün öncesi evlenecek çiftin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yapılmaktadır.

Aynı gün, oğlan evinden gelenler ve kız evinden becerikli bazı kişiler tarafından astar kesme adeti de gerçekleştirilir. Yatak, yorgan, yastık, minder gibi ihtiyaç malzemeleri kesilip doldurulup dikilerek kullanılmaya hazır hale getirilir. Bir yandan da yenilip içilirken eğlenceli anlar yaşanır. Asıl düğüne davet, düğün tarihinden üç gün önce evin kapısına bayrak asma töreniyle gerçekleştirilir ve asıl düğün süresi başlamış olur.

3.6. Pilav Dökme

Düğün öncesi günü yapılan mezarlık ziyareti sırasında pişirilen pilav mezarlığa götürülerek daha önce vefat etmiş olan ebeveynler temsili olarak davet edilir ve pilav orada bulunan ziyaretçilere ve çocuklara yedirilir. Bu yemeğin mezarlıkta yenilmesinin sebebi düğün sahiplerinin vefat etmiş yakınlarıyla bu mutlu olayı paylaşarak onların hayır dualarını almaktır. Bu geleneğe köyde pilav dökme adı verilmektedir.

3.7. Düğün

Düğünün ilk gününde, ikinci namazı sonrasında davul ve zurna eşliğinde başlayan pilav davulu töreni gerçekleştirilmektedir. Pilav pişirilerek köy meydanında yufka ekmekle birlikte köylülere dağıtılır, buna "pilav davulu" denilmektedir. Aynı zamanda asıl düğün yemeği hazırlıkları da özellikle

büyükbaş hayvan kesilmesiyle başlar. Düğün sahibi ve yakınları yardımcı olur ve kesilen hayvanın etinden yapılan yemek ikram edilir. Özellikle ciğer kavurması ya da kıyma kavurması pilav eşliğinde birlikte yenir. Bu sıralarda veya kına gecesinin gündüzünde gelin adayı kız hamama götürülerek, kızlar arasında eğlence düzenlenir. Gelin kız hamam merasiminde içlik adı verilen ipek ya da pamuklu kumaştan dikilen çeşitli nakışlarla süslü bir kadın gömleği ve şalvar giyer ve gömleğin uçları şalvarın içine konulur. İçliğin içinde ise atlet yerine kullanılan göynek giyer (Şekil 2). Hamam töreni sonrasında gelin adayı tef eşliğinde ve türküler söyleyerek sokaklarda dolaştırılır. Gelin adayı eve döndüğünde akşam yemeği yenilir.

3.7.1. Kına Yakılması

Kına günü, kına gecesi olarak da adlandırılan bu günde yatsı namazından önce oğlan tarafından saygın iki erkek kişi tarafından kına tepsi götürülür. İlk tepsi çeşitli çerezler ve kınayı içerir (Şekil 2).

Şekil 2. Kına Yakma, (Yazar arşivi)

İkinci tepside çerezlerle birlikte yöreye has, simit şeklinde, ortası delik tahinli çörekler bulunur. Çöreklerin ortasına istenilen miktarda mumlar konulur ve yakılır; mumların etrafına kırmızı pullu ve yörede "çeki" adını verdikleri yazmayı sararak süslenir. Bu iki tepsi, akşam kullanılmak üzere kız evine teslim edilir. Getiren kişilere beyaz mendil ve nakışlı havlu bahşiş olarak verilir, hayır duaları alınarak uğurlanır. Yatsı namazından sonra erkek evi düğün kafilesiyle kız evine gelir ve kına gecesi töreni başlar. Damadın teyzesi ya da yengesi, kız evinin kümesinden bir tavuk ve varsa bir yumurta alıp oğlan evinin kümesine koymak üzere bir kenarda saklar; bu eğlence başlar. Ayrıca kız evine ait iki çatal, iki kaşık, bir miktar kül, bir miktar tuz, bir büyük çivi ve küçük bir sahan alınıp saklanır. Bütün bunlar evlilikte bereket, mutluluk ve sadakat anlamı içeren ritüel geleneğin yerine getirilmesidir.

"Atladı çıktı eşiği,

Sofrada kaldı gaşığı,

Gız evlerinin yakışığı,

Yarenim gınan gutlu olsun."

Ertesi gün gelin, oğlan evine girerken, gelin ömür boyu bu eve sadık olsun diye kız evinden alınmış olan çivi duvara çakılır. Yine kız evinden alınan kaşık ve çatal, gelin evle karışsın, bütünleşsin diye evin mutfağına konur. Kız evinden getirilen tuz, ağız tadı olsun diye evin tuzlarına karıştırılır. Yine

getirilen kül, evdeki ocağa konur. Buradaki amaç yine benzer bir amaç gütmekte ve evlenen çiftin ocağı hep tütsün, mutluluk ve huzur sürüp gitsin diye yapılmaktadır. Bu adetlerin yerine getirilmesinden sonra eğlence gelin okşaması ve damat okşaması ritüeli ile devam eder.

Kına gecesinde gelin kız yine farklı bir giyim sergiler. Bu kez kazekenin içine kırmızı entari olan üçetek giyer ve kol ağızları cepkenin dışına çıkarılır, bu da kınalı kız anlamına gelir. Ayrıca şalvarın üzerine püsküllü kocaman bir kuşak dolanır ve kuşak uçkurla bağlanarak hem kuşağın düşmesi hem de giysinin güzel görünmesi sağlanmış olur. Daha da önemlisi, gelin kız kına gecesinde iki adet çevre kullanır. Biri büyükçe, oldukça pullu ve saçaklı; diğeri daha küçük ve kanaviçe işlemelidir. Büyük olan çevre üçgen şeklinde katlanır ve gelin kızın omuzlarına örtülür. Diğeri gelinin boynuna sarılır. Bunun sebebi kınalı kız olduğunun anlaşılmasıdır.

Kına töreninde kızın saçına ve eline kına yakılır. Kızın başına beyaz tülbent sarılır ve üzerine altınlarla süslenmiş altın çekisi bağlanır. Bu çekinin üzerine de ertesi gün gelin çıkarma töreninde kullanılacak ipek poşu uçları serbest kalacak şekilde bağlanır. Yüzüne de çok kırmızı al renkli pullu örtü örtülerek kına töreni uygulanmış olur. Kına gecesinde gelin kızın arkadaşları da nişanlı ise yöresel nişan kıyafeti giyerek evli ise takı takma ya da taka adı verilen geleneksel düğün kıyafetlerini giyerek bu törende gelin kızı yalnız bırakmayarak inanılmaz bir giysi şöleni sunarlar.

Kına günü sabahı, oğlan evinde damat ve arkadaşları, bilindik kahvaltılık yiyeceklerin yanında düğün için kesilen hayvanın etinden yapılan kavurma, hoşaf ve mayalı ekmekle kahvaltı yaparlar; bu kahvaltı şeklindeki yemeğe "keleş" adı verilir.

3.7.2. Kız Okşama

Daha önce getirilen kına yakılarak geline sürülür ve gelini ağlatmaya yönelik türküler söylenir. Gelin kız, kına yakılırken ellerini yumruk yapar ve açmaz, kaynana eline altın koyana kadar kapalı tutar. Altını aldıktan sonra kına yakılmasına razı olur. Bu törene "kız okşama" (okşama) denir.

3.7.3. Damat Okşama

Damat tarafından, kız okşama törenine katılan grubun düzenlediği eğlencede, daha önce hazırlanmış olan kül, tuz, şeker, bir tane ağaçtan yontulmuş kazık ve canlı bir tavuğun bulunduğu tepsi ile erkeklerin eğlendiği denilen eğlence yerine gidilerek burada damada da kına yakılır. Bu törene de "damat okşama" ya da "güvey okşama" denir. Getirilen malzemeler karıştırılarak, bunun her iki ailenin daha da yakınlaşıp, kaynaşmasını sağlayacağına inanılır. Getirilen ağaç kazık ise erkek evinin duvarına çakılarak, gelinin ilelebet damadın evine bağlı kalması dileği yerine getirilir.

"Gıcılar da gavaklar gıcılar,

İşte geldi kınacılar,

Yarenim kınan kutlu olsun,

A beyim dilin tatlı olsun!"

"Yeşil ördek dalıp gider,

Yavrusunu sayıp gider,

Aman evim diyemezken,

Erim evim deyip gider!"

Düğünün ikinci günü köyün erkekleri, öğle yemeğine kadar eğlenceler düzenleyip dökülen pilavı, yufka ile halka dağıtırlar. Pilavın dağıtılmasından sonra, kız çeyizi oğlan evine götürülür ve davul eşliğinde taşınan çeyiz yerleştirilir ve damattan bahşiş alınır. Bu sırada damat tıraş olur ve sağdıçla birlikte yakın akrabalar tarafından dualarla giydirilerek el öptürülür.

3.7.4. Gelin Alma veya Gelin Çıkarma

Yörede geline taka düzücü adı verilen ve bu konuda becerikli olan kadınlar tarafından bindallı yerine takka, tagga, taka ya da takı adıyla bilinen üçetek entari gelinlik olarak giydirilir (Şekil 3). Görüşme yapılan kaynak kişiler takayı sadece gelin olan kız ve yeni gelin olmuş kadınların giydiğini ifade etmiştir.

Şekil 3. Gelin Çıkarma, (Yazar arşivi)

Taka genellikle ipek saten kumaştan yapılan önü açık düz bir giysidir. Gelin çıkarma merasimi için gelinlik kız sırasıyla taka ya da takı denilen giyinme işlemini gerçekleştirir. Bu törende beyaz ketenden yapılan el işlemeli ve oyali bir göynek giyerek göyneğin altına pazen, saten ya da kadife şalvar, bunların üzerine de içlik denilen önü açık gömlek giyer. En üste kırmızı ya da pembe renkli ipek satenden yapılan astarlı gelin giysisi olan taka adı verilen gelin giysisini giyer. Giysinın güzel görünmesi için beline püsküllü bir kuşak sarılır ve işlemeli bir uçkur ile bağlanır. Taka giysisi tamamlanınca gelin başlığına sıra gelir. Baş giyimine çuhadan yapılmış fes in giyilmesiyle başlanılır. Fesin üzerine gümüşten yapılmış bir tepelik yerleştirilir ve tepeliğin kenarına yörede "koza" adı verilen yine gümüşten yapılan silindir şeklinde bir süs materyali tutturulur. Bu silindirik koni içine saç gibi görünsün diye yün, orlon ve renkli kordonetten yapılan sağlık adı verilen püskül uç kısma doğru sarkıtılır ve fesin üzerine de oğlan evinden hediye gelen baş altını bağlanır. Başaltını ekonomik duruma bağlı olarak balık pulu görünümünde sık sık altınların dikildiği bir baş süslemesidir. Başaltının üzerine ince pullu bir örtü örtülür. Krep ya da poşu denilen bu örtünün uçları arkadan aşağı doğru sarkıtılır. Ayrıca birçok renkli krepler de örtülür. Daha sonra başaltının üst kısmına boncuk çekisi bağlanır. Boncuk çekisi inci veya değerli boncuklardan örülerek hazırlanır. Çekinın yan kısımları gümüş zincir sarkıtlarla süslenir ve uçlarına altınlar dizilir. Boncuk çekisinin üst kısmına gümüşten yapılmış yine uçları altınla baş askısı tutturulur. Böylece baş süslemesi de tamamlanır.

Daha sonra pullu ipekli bir duvakla gelinin yüzü örtülür. Artık gelin gitmeye hazırdır. İkinci namazı sonrası erkek tarafı davul zurna ile kız evine gelir, davullar çalınır, türküler söylenir ve maniler yakılır. Gelinin arkadaşları damat tarafından bahşiş almak için gelin kızı bir odaya kapatırlar. Bahşiş alındıktan sonra gelin arabaya, geçim ve dirlik duası okunarak bindirilir. Oğlan evinde gelin indirilirken şeker, fındık, çikolata gibi yiyecekler izleyenler üzerine saçılarak hayır duaları edilir. Bu sırada bayanlar def eşliğinde gelinin iki tarafına mum yakarak “gelin geldi kapımıza altın doldu küpümüze çeyiz oldu hepimize” manisi ve “Gelin hoş geldin kadın hoş geldin, Güvey ağamıza eş geldin” manisini söyleyerek, gelin okşama adetini gerçekleştirir.

Damat gelinin duvağı açarken, kaynana, görümceler ve damadın diğer yakınları tef eşliğinde türkü söyleyip oynayarak, sık sık “gelin kız” evimize hoş geldin derler.

“Harmanda dirgen,

Oğlumuz ergen,

Gelin hoş geldin,

Kadın hoş geldin”

Fistanı benden göyneği senden,

Duvarı benden sıvası senden,

Gelin hoş geldin,

Kadın hoş geldin!

“Harmanda gağrı,

Göbeği canı,

Oğlumuz evine bağlı,

Gelin hoş geldin,

Kadın hoş geldin!”

Damat ve sağdıç akşam ezanından sonra mezarlık ziyareti yaparak ölmüşlerinin duasını alırlar. Sonra kız evine giderek kız evinin üzüntülerini paylaşmak amacıyla el öperler. Damat, sağdıç ve arkadaşlarına akşam yemeği yedirilir. Bu ziyarete yörede “Geremide Gitmek” denir. Bu ziyaret sırasında damadın ayakkabıları saklanıp bahşiş alınarak ayakkabılar geri verilir. Ziyaret sonunda damat ve sağdıç yatsı namazına giderler. Dügüncüler ve hoca eşliğinde gerdeğe katılır. Kız evinden baklava ve doldurulmuş tavuk (gerdek yemeği) getirilerek yeni evlenen çifte ikram edilir.

3.8. Gelin Ertesi

Düğünün bir sonraki günü (Ertesi gün) akşamüzeri, gelin ertesi töreni yapılır. Bu törende hem eğlenilir, hem de gelinin dürü adı verilen hediyeleri yakın akrabalara dağıtılır. Gelin kız ve bu törene katılan herkes yöresel düğün kıyafeti giyer.

“Harmanda yaba,
Üstünde haba,
KIZINIZ gebe,
Kız hoş geldin,
Gelin hoş geldin!”

Düğünden sonraki ilk çarşamba akşamı sakız gecesi denilen eğlence yapılır. Dirgit adı verilen yöresel bulgur yemeği çerez ile birlikte misafirlere dağıtılır. Geceye adını veren sakızların dağıtılmasıyla düğün merasimi sona erer.

4. SONUÇ

Bu gelenekler ve adetler, yöresel kültürün zengin bir yansıması olarak düğün merasimlerine anlam ve derinlik katar. Köyün ileri gelenleri, aileler ve yakın çevre arasında kurulan bağlar, her bir adetle daha da güçlenir ve bu özel günler unutulmaz anılara dönüşür. Kına gecesi, gelin alma töreni, gelin çıkarma seremonisi ve diğer ritüeller, evlenen çiftin hayatına bereket, mutluluk ve sadakat getirmesi temennisiyle gerçekleştirilir. Bu gelenekler, toplumun değerlerini ve dayanışmasını yansıtarak gelecek nesillere aktarılmasını sağlar. Bu güzel ve anlamlı düğün adetleri, bölgenin özgün kimliğini korurken aynı zamanda evlilik birliğinin kutsal ve özel birliğini kutlamaktadır.

KAYNAKÇA

- Artun, E. (1998). Tekirdağ Halk Kültüründe Geçiş Dönemleri Doğum-Evlenme-Ölüm. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 9, 1-25.
- Çetin, C. (2008). Türk Düğün Gelenekleri ve Kutsal Evlilik Ritüeli. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 48(2),111-126
- Eker, Ö.G. (2000). Türk düğün geleneği içinde Karakeçili Türk düğününün ritüel açıdan değerlendirilmesi. *Millî Folklor*, 46(2000), 92-100.
- Isparta Valiliği (2020). <https://Isparta.gov.tr>
- Kamiloğlu, İ. (2010) Nevşehir ili Göynük Kasabası Düğün Geleneği ve Geleneksel Kadın Kıyafeti. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 3(5), 164-177
- Kartal, A. (2017). Türk Kültürü İçinde Bozkır (Konya) Düğün Geleneğinin Değerlendirilmesi. *Karadeniz*, (36), 34-46
- TDK (2020). *Türk Dil Kurumu Sözlükleri*. <https://sozluk.gov.tr/>
- Yakıcı, A. (1990). Düğün Kelimesi ve Kültürümüzdeki Yeri Üzerine. *Millî Folklor*, (11), 33- 36.
- Yakıcı, A. (1992). Anadolu Düğün Geleneğinin Sosyal Hayata, Sanata ve Edebiyata Etkisine Dair. *Millî Folklor*, (13), 28- 31.